

Läromedelsproduktioners dåliga meritvärde för lärare i högre utbildning

av

Åsa Morberg, docent i didaktik och läromedelsförfattare

Jag är läromedelsförfattare och sedan lång tid tillbaka engagerade i läromedelsproduktion för högre utbildning. Jag har flera publikationer inom den genren.

Min syn på läromedelsproduktion är att det är mycket utvecklande för universitetslärare. Det är ett sätt att inspireras och utveckla idéer för undervisning i sitt ämne som befrämjar studenters lärande. Läromedelsproduktion som praktik har stor pedagogisk potential. Att som heltidsarbetande lärare/forskare ta sig tid till att skriva läromedel eller kurslitteratur kan för många vara en svår ekvation att få ihop. Läromedelsproduktion är oftast fritidssysselsättningar. Man kan inte påräkna något stöd från lärosätena för läromedelsproduktion. Man måste försöka att fundera ut hur man kan lägga upp skrivarbetet för att vara så effektiv som möjligt och skapa utrymme. I sin vardag som lärare i högre utbildning lever man mitt i verkligheten och har sällan tid till reflektion, än mindre till skrivarbete utanför de vetenskapliga artiklarna. Att skriva läromedel blir kanske lite som att skriva sitt pedagogiska testamente. Man tvingas formulera hur man arbetat, vad man anser vara viktigt och hur man kan nå dit. Dessutom är det roligt att utmanas i sin yrkesroll och roligt att bli uppmärksammas.

Det var just detta! Att skriva läromedel är inget som premieras eller uppmärksammas och ändå har lärare i högre utbildning. Det är inget som man premierar på lärosätena i Sverige. Internationellt kan det se annorlunda ut. Finns behov av något speciellt läromedel kan man få skriva på betald arbetstid.

För lärarutbildningen för i tiden användes mycket kompendier, eller också använde man elevens läroböcker med lärarhandledningar som undervisningsmaterial. Läroböcker var alltså sparsamt förekommande på seminariet, i synnerhet inom metodikämnet där egna anteckningar var övervägande. Lärarhandledningar kunde alltså användas som läroböcker. Arbetssättet gick istället ut på att de lärarkandidaterna fick föra anteckningar.

I den äldre lärarutbildningen på 1800-talet skrev seminaristerna av direkt efter lärarens diktamen. Anteckningarna växte ut till omfattande kompendier av mer standardiserad typ. Dessa luntor skrevs i sin tur av för att gå i arv från klass till klass, årgång efter årgång. De gick under namnet lunta och förekom vid landets alla seminarier. Ordet lunta har flera betydelser, bl.a. som en äldre ofta sliten bok eller mängd papper, ibland med officiell status. Ett uttryck som lever kvar är "nådiga luntan" för regeringens budget. 1800-talsseminariets lunta var alltså en färdigskriven text, baserad på avskrivning och reproduktion.

Lärande genom att skriva av, bygger på en föreställning om förstärkning och träning. Avskrivningen skulle med hjälp av den motoriska aktiviteten med pennan få kunskaperna att fastna bättre än enbart genom inläsning. Med en

Kvärtärv

välvillig jämförelse skulle det gå att tala om en multimodal inläring, genom att koppla samman och kombinera olika medier för ett pedagogiskt syfte. Annars tillhör det okritiska avskrivandet en förgångens tid då utantillärande var ett ideal som att rabbla och återge psalmverser eller textavsnitt ur katekesen. Som en slags lunta-metodik. Inläring genom upprepning och att nöta in är dock relevant i många sammanhang där motorisk erfarenhet, muskelminne och integrerad kognition har betydelse i komplexa samspel.

Läromedelsproduktion kom så småningom igång. På seminariet fanns det lärare som satte lärarstudenterna i arbete att ta fram texter i undervisningen som man sedan skapade läromedel av. Det var ett sätt att ta fram läromedel. Någon copyright för texter var det inte tal om! Jag hade texter som mina seminarielärare producerade.

De långtidsförordnade handledare som tjänstgjorde i FoD-skolan kunde också undervisa i metodik på lärarhögskolan. Det ingick inte i tjänsterna, men de fick ibland i uppdrag att hjälpa till med metodikundervisningen på lärarhögskolan. Ibland rekryterades också nya metodiklektorer till lärarhögskolans metodikinstitutioner ur gruppen försöks- och demonstrationslärare, dvs. de s.k. långtidsförordnade handledare. Omsättningen på lärare var därför stor på FoD-skolorna. Det fanns också exempelvis många duktiga och kända lärarutbildare bland FoD-lärarna. Det fanns också många kända läromedelsförfattare bland dessa FoD -skolans lärare, som av och till begärde tjänstledigt för läromedelsproduktion.

Sammanfattningsvis bör

läromedelsproduktion ges ett högre meritvärde och premieras.